

DERDE HOOFDSTUK.

Waarin Jan Breydel den rentmeester harde noten te kraken geeft.

Breydel betrad het erf. Een groote boomgaard omringde de gebouwen. Het woonhuis was laag, doch reeds uit steen opgetrokken. Schuren en stallen waren echter van hout.

Bij de nadering van den deken sprong een hond luid blaffend recht ; het razende dier slingerde zich op zijn kot, wierp zich weer op den grond en rukte driftig aan zijne ketting. Breydel lachte.

— Een goede waker ! mompelde hij. Nu in eene eenzame streek als hier, is zoo'n gast onmisbaar.

Op het gehuil van het beest was eene oude, schele vrouw naar buiten gekomen. 't Was de moei van Wauters, die het huishouden des rentmeesters, en kinderloozen weduwnaar, beredderde. Heur neef, tegelijkertijd heur meester dus, betaalde haar geen loon, sprak haar dikwijls ruw toe, maar het wijf was blijde een dak boven het hoofd te hebben.

— Wat moet ge hier ? riep de vrouw met eene krijschende stem.

— Een echte heks ! dacht de deken. En luidop zei hij :

— Sedert wanneer is het in Vlaanderen mode geworden een eerzaam koopman op die wijze toe te spreken.

— Komt ge bedelen ?

— Gelijk ik dan zoo op een schooier ? vroeg Breydel, boos wordende. Welke zaken ik hier te verrichten heb, gaat u niet in 't minst aan. Roep uw meester !

— Mijn meester roepen, brutale kerel ? Den hond op u loslaten, als ge niet rap vertrekt, dat zal ik doen !

De verontwaardigde deken duwde de vrouw tamelijk ruw op zijde.

— Mijn tijd is meer waard dan om hem in gebabbel met zulk een taterbo te verspillen, gromde hij.

Een lange, magere man trad uit eene achterkamer. Zijne kleine oogjes fonkelden van gramschap. Nu vooral met zijne sluke haren, zijn laag voorhoofd, zijne valsche tronie, met zijne afgebrokkelde tanden, zijn scherpen kin en verwarden baard, wekte hij bij een eerlijk mensch weezin op.

— Meester Breydel, zijt gij het ! zei hij, moeite doende om vriendelijk te wezen.

— Uw huis wordt goed bewaakt, heer rentmeester. Een hond, welk een mensch levend verscheuren zou en eene vrouw, die beter op hare plaats zou zijn bij de soldeniers van den valschen, Franschen koning.

Wauters fronste de wenkbrauwen, toen hij Filips den Schoone hoorde beleedigen. Immers hij was een Leliaart, of beter de knecht van een Leliaart, een die zijn meesters woord sprak, daar hij diens brood at. Doch Breydel kwam zaken doen... geld brengen... en daarom zou de rentmeester zijne gevoelens maar een oogenblik tot zwijgen brengen.

— Schele ! riep hij, zeer oneerbiedig zijne tante toe, Schele, ge moet leeren beter de bezoekers te onderscheiden. Verontschuldig haar, vervolgde hij tot Breydel, ik had mijne moi geboden de bedelaars te verjagen. Dat volk loopt tegenwoordig onze deur plat.

— Zie ik er dan zoo haveloos uit ? vroeg de bezoeker.

— Gij haveloos ! Wie zou zulk eene ketterij durven uitkramen ? Altijd bewonder ik de stoffe uwer kleedij. Maar mijne moi heeft een gebrek. Als ze naar Ter Doest wil zien, moet ze naar de duinen kijken. En daardoor vergist ze zich nog al eens ! 't Mensch wordt oud. Maar kom binnen, meester Breydel !

Wauters was zoo minzaam. De Bruggeling had geld in de tasch... hij kwam schapen koopen. Hij dubte niet over een oordje. De koopprijs behoorde aan den heer van Syssele, maar licht viel er iets in de ijzeren kist, welke in den kelder onder het plaveisel verstoken zat. En geld !... och ! Wauters beminde het meer dan zijn leven. Geld dat was voor hem alles ! Uren achtereen kon hij zich in 't somber hol beneden achter de dikke eikenhouten deur opsluiten, om zijn goud te tellen, te streelen, er met beide handen in te wroeten, het te doen klinken. Ja, soms legde hij er 't kloppend hoofd op. En ware hij zoo bang niet geweest van spoken en geesten, hij zou dikwijls in den kelder geslapen hebben, om toch maar zoo dicht mogelijk bij zijn schat te zijn !

Breydel werd in een somber vertrek geleid. De in lood gevatte en verweerde ruitjes lieten maar weinig licht door. Het huisraad was armoe-

dig. En door hunne naaktheid en verveloosheid, maakten de muren op den bezoeker een allerellendigsten indruk.

— Zet u ! noodigde Wauters, een houten stoel bij de plumpe tafel schuivend.

De gierigaard voerde een hevigen strijd. Zou hij den deken een kroes bier aanbieden ? Zie, brood, dat bakte hij van zijns meesters graan, melk verkreeg hij van diens koeien en schapen. De boeren uit den omtrek brachten geregeld konijnen en ander wild. Maar bier... moest hij zelf koopen.

Doch Breydel was een goede klant. Een kroes bier kon rente opbrengen. Doen dus ! Één bekertje maar !

— Meester Jan, ge zult wel dorstig wezen, zei hij aarzelend, vurig hopende, dat de deken ontkennend antwoorden zou. Helaas ! Breydel was dorstig ! Geen wonder na die lange wandeling !

De schele tante moest uit den kelder den verfrisschenden drank halen. En toen zij twee bekers gevuld had, toen gevoelde de vrek reeds berouw over zijne offervaardigheid.

Maar de schrik sloeg hem nog meer om 't harte, wanneer Breydel met echte Vlaamsche openhartigheid sprak :

— Ge moest mijn kroes nog eens vullen, vrouwke. Ik durf zeggen, dat ge een kenner zijt, heer rentmeester. Dat heerlijk vocht streelt mijn keel. Ik voel de kitteling tot in mijn buik. Brouwt gij zelf ?

— Neen, vroeger wel. Maar sedert de heer van Syssele dikwijls in de duinen komt jagen, moest ik mij lekkerder bier aanschaffen. Want mijn meester verkiest dezen drank boven wijn.

— Hij heeft gelijk. Maar komaan, schenk me nog eens in ! Een Vlaamsch burger proeft evengoed als een edelman.

Wauters kon het verzoek maar kwalijk weigeren. Hij zuchtte, maar wenkte toch zijne moei de bekers te vullen. Achter Breydels rug beduidde hij haar dan de kannen weg te brengen. Anders mocht die gulzigaard een derden kroes vragen.

Toen de vrouw 't gebod van haar neef wilde uitvoeren, riep de deken lachend :

— Wat is dat nu ? Laat maar staan ! Van drie of vier bekers zal ik niet scheef loopen ? Of wilt ge de kan nog eens gaan vullen ? Ja, ja, doe dat maar !

— Blijf met uwe magere knoken van die stoop, schele ! gromde Wauters.

— Welk nieuws is er ? vroeg hij aan zijn bezoeker om het gesprek af te leiden. Ik woon hier aan 't eindje der wereld en gij komt uit de stad ?

— Jacob van Maerlant is dood, antwoordde Breydel, terwijl de donkere trek weer zijn gelaat verduisterde.

— Welzoo, heeft die schreeuwer, die verwaande schrijvelaar en oproer-stoker zijn lepel weggeworpen ? sprak Wauters verachtelijk.

De oogen van den deken schoten vonken. Maar de hoofdman van 't beenhouwersgilde wilde kalm blijven.

— Of hebt ge uwen kop ook al zot laten babbelen door den her-vormer ? vervolgde de rentmeester... Die kerel had geen greintje eerbied voor de edellieden, welke toch onze oversten en gebieders zijn.

— Onze gebieders ? herhaalde de deken heftig. En een woord van den overleden dichter aanhalende, mompelde hij :

God maecte van der aerde

Alle de menschen van eener waerde.

— Ik hoor het al ! kreet de rentmeester spottend. Meester Breydel is ook een volgeling van den Damschen perkamentbekladder geworden. Ik meende, dat gij verstandiger waart. Hebt gij geen eerbied voor den adel ?

— Diegene es edel allene, die hovesch ¹⁾ van zeden is ende rene, ²⁾ hernam de Bruggeling met een ander gezegde van Maerlant. En hij voegde er bij :

« Waarom es d'een edel, d'ander vri, de derde lijfeigene, daarbi ?

Vanwaar quam dezen name ?

Al comen si van den eersten Adam. »

— Wel, wel, waar gaat het heen ? zei de gierigaard, beide armen verschrikt in de hoogte stekende. Meester Breydel, dien ik altijd als een verstandig mensch aanzien heb, behoort eveneens tot de bewonderaars van dien Damschen pennelikker.

Nu was de maat vol.

— Pennelikker, stoof Breydel op. Een hiellikker zijt gij, een die de hielen likt der Leliaarts en der Franschen. Wat kan men ook meer verwachten van een knecht des heeren van Syssele, den knecht van een landverrader !

— Ge zijt in eene woning, welke den edelen heere van Syssele toe-behoort ! Bedenk dat wel ! kreet Wauters.

— 'k Ben in Vlaanderen en hier spreekt men vrij uit ! tierde de deken, met de vuisten zoo heftig op tafel slaande, dat een der kroezen op den vloer tuimelde. Hier moet het volk meester zijn... hier spotten wij met de verwaande en laffe edellieden, die ons aan een vreemden vorst meenen te verkoopen. De heeren zullen ons niet ketenen, al smeeken ze op hunne knieën de hulp van Filips den Schoone af. Wij echte Vlamingen,

Klauwaarts, volgelingen van Jacob van Maerlant, wij hebben geen rug, die zich kromt onder eene zweep of een stok van een edelman. In onze kerken, daar knielen wij, ook voor vader of moeder... maar voor niemand anders... maar in geen kasteelen of paleizen ! Ja, helaas, er zijn kruipers, die zich leenen als een werktuig der Leliaarts om 't arme volk te verdrukken. En gij Wauters, gij zijt er één van ! Hoe is uw vader gestorven ?

Op dit oogenblik verscheen in de deur 't gelaat der vrouw.

— Wil ik den hond op hem loslaten ? vroeg de heks grinnikend.

Maar Breydel sprong op haar toe, trok ze in de kamer en stelde zich voor beiden.

— Den hond loslaten ! kreet hij driftig. Mij aanhooren, dat zult ge ! En weer vraag ik u, Wauters, knecht van den Sysseelschen heer, hoe is uw vader gestorven ? Wie liet hem zwoegen als een slaaf ? Wie sloeg hem tien, twintig maal per dag in 't gelaat ? Wie deed hem werken, tot hij uitgeput op 't land neerviel ? Wie liet hem sterven als een beest ? Wie ? Ge weet het ! De vader van den tegenwoordigen heer van Syssele, de vader van uw meester ! En gij, ge kruipt als een hond voor den zoon van den moordenaar uws vaders ! Sta mij toe, u die harde waarheden te zeggen. Maar ge hebt ze uitgelokt door mijn overleden, vaderlijken vriend te beleedigen ! Gij, rentmeester Wauters, werktuig en knecht van een Leliaart, gij hebt allermint het recht Maerlant's nagedachtenis te schenden.

Wauters zag wit als een lijk. De geldduivel, die in zijn hart heerschte, zou toch overwinnen. Die onderdrukte elk ander gevoel.

— Laten we over die dingen niet meer spreken, zei hij, met geweld zijne woede bedwingende. We zullen onze zaken afhandelen.

— Zaken doen met u ! hernam de verontwaardigde deken. Verachtelijk mensch, voor wat vuil goud zoudt ge uwe eigen moeder verkocht hebben ! In der eeuwigheid doe ik met u geen zaken meer !

— Ha, ge komt eerst mijn bier uitdrinken om mij dan te beleedigen, riep de ander nijdig als eene spin.

— Hier vrek !... voeg dat bij uw bloedgeld... bij 't goud, dat ge den zwoegers ontstolen hebt ! sprak Breydel, een zilverstuk op de tafel smijtend.

De gierigaard greep het snel tusschen zijne magere vingers.

— Ga weg nu ! gebood hij dan.

De heer van Syssele zal u vinden. Binnen kort komen de Franschen en die zullen al de verwaande poorters aan eene hooge galg hangen.

— Vraag gij dan, of ge voor beul moogt spelen. Een goed werk voor u, voor iemand, die met de moordenaars zijns vaders heult ! Pas echter

maar op, dat den een of anderen dag uwe valsche oogen niet door de kraaien uitgepikt worden.

De deken verliet nu snel de woning. Buiten haalde hij diep adem.

— Bah ! verachtelijk mensch ! Vlaanderen moet van die adders gezuiverd worden, mompelde hij.

De rentmeester scheen eene beroerte te krijgen van woede. Niemand durfde hem tegenspreken, ieder kroop voor hem. En die Bruggeling had het gewaagd, hem zoo uit te schelden.

— Wraak, wraak ! hilde hij, de vuisten ballend.

— De schaper heeft hem voorzeker opgestoot, zei de moei.

— Ralph !

— Ja. Die twee stonden wel een half uur te kouten.

— Ralph, Ralph ! Die heb ik nu al in mijne macht ! Wee hem ! siste de vrek.

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

A. H A N S

GROENINGHE

of De Slag der Gulden Sporen

Historisch Roman uit den Vlaamschen strijd

Dit werk is een ontroerende episode uit de lijdensgeschiedenis van onze voorvaders, een grootsche getuigenis van hun liefde voor vaderland en vrijheid. De talentvolle schrijver A. Hans heeft het roemrijke tijdstip verhaald in een boeienden roman, die door alle Vlamingen gretig zal worden gelezen.

VOLLEDIG IN TWINTIG AFLEVERINGEN